

ZVÝŠENÍ PŘÍJMU ROZHODNÉHO PRO ÚČAST NA NEMOCENSKÉM POJIŠTĚNÍ

Mgr. VÍT HULEC

Dne 27. září 2018 bylo ve Sbírce zákonů pod číslem 213 publikováno nařízení vlády o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2017, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2017, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2019 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2019 a o zvýšení důchodů v roce 2019. Pro oblast nemocenského pojištění má uvedené nařízení velký význam z pohledu účasti na pojištění, neboť indikuje, že po sedmi letech dochází ke zvýšení tzv. rozhodného příjmu pro účast na nemocenském pojištění z **2 500 Kč na 3 000 Kč** (naposledy se rozhodný příjem zvyšoval v roce 2012).

DŮLEŽITÉ PRO URČENÍ ZAMĚŠTNÁNÍ MALÉHO ROZSAHU

V nemocenském pojištění jsou podmínky účasti vztahující se na zaměstnance uvedeny v § 6 zákona o nemocenském pojištění¹ (dále jen „ZNP“). Kromě podmínek týkajících se místa výkonu zaměstnání, jak je uvádí první odstavec uvedeného ustanovení, je účast na pojištění navázána také na příjem zaměstnance. Je stanoveno, že sjednaná částka započítatelného příjmu ze zaměstnání za kalendářní měsíc musí činit alespoň částku rozhodnou pro účast na pojištění. Podle § 6 odst. 2 je pak ze zákona stanoven mechanismus zvýšení rozhodné částky v návaznosti na zveřejnění příslušných parametrických údajů². Tyto údaje byly publikovány výše uvedeným nařízením vlády č. 213/2018 Sb. a výslednou výši rozhodného příjmu vyhlásilo návazně i Ministerstvo práce a sociálních věcí ve Sbírce zákonů sdělením č. 236/2018 Sb. dne 23. října 2018.

Zvýšení rozhodného příjmu má význam pro posouzení jednotlivých zaměstnání jako zaměstnání malého rozsahu (dále jen „ZMR“), tj. v případech, kdy je sjednaná částka započítatelného příjmu ze zaměstnání nižší než částka rozhodného příjmu (případy, kdy není započítatelný příjem sjednán vůbec, jsou považovány za ZMR vždy, bez ohledu na aktuální výši rozhodného příjmu). Připomeňme si, že v režimu ZMR se může nacházet jakákoli z činností vykonávaných zaměstnanci podle § 5 písm. a) ZNP, s výjimkou výkonu činnosti na základě dohody o provedení práce. Pokud tedy má zaměstnanec sjednaný příjem v částce 2 500 Kč (nebo vyšší, ale nedosahující hranice 3 000 Kč), je v letošním roce ještě jeho pojistný poměr považován za standardní zaměstnání, zatímco od 1. ledna 2019 již půjde o ZMR. Právní úprava nemocenského pojištění na situaci reaguje dále v ustanovení § 10 odst. 4 písm. b) ZNP. Jestliže sjednaná částka započítatelného příjmu přestane dosahovat rozhodného příjmu z důvodu zvýšení rozhodného příjmu podle § 6 odst. 2 věty druhé ZNP (k čemuž od 1. ledna 2019 dojde), zaniká účast zaměstnance na pojištění podle § 6 ze zákona dnem předcházejícím dni, od kterého k tomuto zvýšení došlo, tj. k 31. prosinci 2018.

PŘÍJEM ROZHODUJE O ÚČASTI NA POJIŠTĚNÍ

Pokud zaměstnavatel nebude na změnu výše rozhodného příjmu reagovat zvýšením částky sjednaného příjmu ze zaměstnání alespoň na novou hranici 3 000 Kč, do-
savadní standardní (či „ostatní“) zaměstnání se v rámci nemocenského pojištění do-
stane do režimu ZMR. Protože podle citovaného ustanovení § 10 odst. 4 písm. b) ZNP
v takovém případě zanikne účast na pojištění, bude nutné takového zaměstnance
z pojištění odhlásit. Pokud pak bude výdělečná činnost pro zaměstnavatele pokračovat
i po 1. lednu 2019, může v souladu s § 7 ZNP vzniknout znovu účast na pojištění
v měsíci, ve kterém bude dosaženo nově platné částky rozhodného příjmu (ať už
z jednoho ZMR nebo díky sečtení příjmu z více ZMR u stejného zaměstnavatele³). Zaměstnavatel
pak svého zaměstnance opět přihlašuje k pojištění, ovšem nejde v tomto případě o nepřetržitě
trvajících pojistný poměr, byť by v pracovněprávním smyslu poměr trval a nástup do ZMR
tedy bezprostředně navazoval na zaměstnání, odhlášené k 31. prosinci 2018. Stejně tak
pro případné dávky nemocenského pojištění by bylo stanoveno rozhodné období ode dne
nástupu zaměstnance do ZMR ve smyslu předpisů o nemocenském pojištění (i pokud v
měsíci nástupu nebyla účast na pojištění založena⁴).

PŘÍKLAD

Zaměstnanec je v pracovním poměru uzavřeném na dobu neurčitou. Do zaměstnání nastoupil dne 1. června 2018, měsíční odměna byla sjednána na 2 500 Kč. Běžně však v každém měsíci vydělává dvojnásobnou částku. Změní se jeho situace v nemocenském pojištění od 1. ledna 2019?

Zaměstnání není v roce 2018 považováno za ZMR, protože sjednaný příjem za kalendářní měsíc činí částku rovnou rozhodnému příjmu podle ZNP. Skutečnost, že reálně v každém měsíci zúčtovaný příjem zaměstnance tuto částku ještě značně překračuje, nemá význam. Od 1. ledna 2019 se jeho zaměstnání stane ZMR, zaměstnavatel musí podat odhlášku z pojištění k 31. prosinci 2018. Pokud zaměstnanec již v lednu 2019 dosáhne příjmu alespoň 3 000 Kč, zaměstnavatel ho znovu k pojištění od 1. ledna 2019 přihlásí⁵, ovšem nyní již jako ZMR.

Pokud zaměstnanec dosáhne příjmu alespoň 3 000 Kč až v květnu 2019, zaměstnavatel ho přihlašuje až v návaznosti na tento první pojištěný měsíc (jako nástup do zaměstnání uvede ovšem i tak datum 1. ledna 2019). Jestliže by v květnu 2019 vznikla zaměstnanci dočasná pracovní neschopnost, bude se dávka vypočítávat z rozhodného období leden až duben 2019⁶.

Autor článku pracuje v ČSSZ

¹ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

² Částka rozhodného příjmu se zvýší od 1. ledna kalendářního roku, pokud jedna desetina součinu všeobecného vyměřovacího základu stanoveného podle zákona o důchodovém pojištění, který o dva roky předchází tomuto kalendářnímu roku, a přepočítacího koeficientu stanoveného podle zákona o důchodovém pojištění pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu bude po zaokrouhlení na celou pětisetkorunu směrem dolů vyšší než dosud platná částka

rozhodného příjmu; rozhodný příjem se stanoví ve výši této desetiny po tomto zaokrouhlení.

3 § 7 odst. 4 ZNP. Musí jít o stejného zaměstnavatele, příjmy od dvou různých zaměstnavatelů se nescítají.

4 § 19 odst. 1 písm. a) ZNP

5 Lhůtu stanoví § 94 ZNP

6 Podle § 19 odst. 9 ZNP se pak zohledňují příjmy i za ty kalendářní měsíce rozhodného období, v nichž nebyl zaměstnanec při výkonu ZMR pojištěn.

PŘÍSNĚJŠÍ KONTROLY NEMOCNÝCH UCHAZEČŮ O ZAMĚŠTNÁNÍ

Možnost kontrolovat uchazeče o zaměstnání, kteří předložili potvrzení o dočasné neschopnosti plnit povinnosti uchazeče z důvodu nemoci nebo úrazu, přibyla do agendy ÚP ČR na základě novely zákona o zaměstnanosti. Nově je tedy v kompetenci ÚP ČR kontrolovat klienty, zdali se skutečně zdržují v místě nahlášeného pobytu a dodržují čas vycházky stanovené lékařem.

Ke konci srpna evidoval Úřad práce ČR celkem 230 499 uchazečů o zaměstnání. V průběhu ledna až srpna 2018 provedli zaměstnanci ÚP ČR v celé republice dohromady 4 019 kontrol u uchazečů. Nejvíce pak v Moravskoslezském (605), Jihočeském (545) a Středočeském (521) kraji. Na jejich základě vyřadil ÚP ČR z evidence 317 lidí, kteří např. nebyli doma a neprokázali důvod své nepřítomnosti. Nejvyšší počet takto vyřazených byl v Moravskoslezském (66), Jihočeském (55), Karlovarském a Libereckém kraji (34). V případech dalších 188 klientů probíhá v současné době správní řízení. Celkem 1 987 lidí pobíralo v době kontroly některou z dávek hmotné nouze. V 580 případech uchazeči doložili až následně potvrzení, že byli v době kontroly u lékaře.

Podle generální ředitelky ÚP ČR Kateřiny Sadílkové je třeba si uvědomit, že na Úřadu práce ČR uchazeč žádá prioritně o zprostředkování zaměstnání, nikoli o podporu v nezaměstnanosti. Také není možné požadovat zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání jen proto, aby člověk splnil podmínku pro poskytnutí sociální dávky nebo z důvodu platby zdravotního pojištění. Uchazeč o zaměstnání rovněž nesmí odmítnout vhodné pracovní místo bez vážných důvodů (např. zdravotní stav, péče o dítě apod.). Pokud tak učiní, může ho ÚP ČR sankčně vyřadit z evidence, případně může takovému klientovi odejmout dávky. Od začátku roku do konce srpna 2018 bylo sankčně vyřazeno 57 057 klientů.

Podle posledních dostupných údajů činí náklady na jednoho nezaměstnaného 17 250 Kč měsíčně. V případě 317 sankčně vyřazených z důvodu nedodržení režimu dočasné neschopnosti, zpravidla na dobu třech měsíců, činí celková úspora od počátku letošního roku minimálně 16,5 mil. Kč. Další úsporu znamená i nečerpání nepojistných sociálních dávek po dobu vyřazení z evidence, což se týká asi poloviny kontrolovaných uchazečů o zaměstnání.